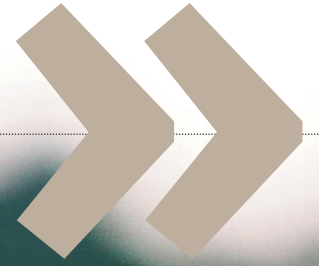

»forskning

Redaktör: Fredrik Hed
redaktion@reumatikervarlden.se
Vad vill du läsa om? Tipsa mig!

FÄSTINGAR. Svensk forskning har visat att vaccin mot TBE har sämre effekt hos RA-patienter som behandlas med immunsänkande läkemedel. Men ett litet skydd är bättre än inget alls, anser infektionsläkare.

TEXT: PIA HELLSING

Effekten av TBE-vaccin mattas av läkemedel

Björn Olsen.

– Det är en allmänt känd bak-sida av medicinering med dessa läkemedel. Det har alltså ingenting med den aktuella diagnosen att göra, säger Björn Olsen, överläkare och professor i infektionssjukdomar vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.

I en nyligen publicerad studie ingick 66 personer med ledgångsreumatism som medicinerade med TNF-hämmare (biologiska läkemedel) och/eller med metotrexat (cytostatika). Studien, som är gjord på Karolinska

Institutet och Uppsala universitet, visar att endast 39 procent av patienter med ledgångsreumatism hade ett skydd mot den fästingburna virusmittan TBE efter genomgångna vaccinationer.

I kontrollgruppen hade 79 procent skydd mot TBE efter vaccinationer.

Det understryker det motsatsförhållande som enligt Björn Olsen råder mellan immunsupprimerande läkemedel och vaccinationer.

– Det finns inga läkemedel som inte har några bieffekter. Här handlar det om att patienterna blir känsligare för vissa typer av infek-

tioner och att immunförsvarets kapacitet att producera antikroppar vid en vaccination kan försämrars, berättar Björn Olsen.

PRODUKTIONEN AV ANTIKROPPAR blir helt enkelt bristfällig eller uteblir helt och vilket gensvar vaccinationen får är ytterst individuellt. Allt hänger på hur mycket immunförsvaret trycks ned av medicineringen för grundsjukdomen. Har patientens sjukdomstillstånd förbättrats är det alltså läge att dra örönen åt sig.

– Ju större positiv effekt av medicineringen, desto lägre skydd av själva vaccinatio-

nen, förklarar Björn Olsen, som säger att det här inte bara gäller TBE-vaccinet utan handlar om många typer av vaccinationer som tas i vuxen ålder.

Det enda sättet att ta reda på om ett vaccin, TBE-vaccin eller annat vaccin, har haft effekt är genom ett blodprov där antikropps-nivån studeras. Men dessa undersökningar är Björn Olsen motståndare till eftersom provsvaren är svåra att tolka. Om immunitetstestet till exempel visar på låga antikropps-nivåer kan vaccinet ändå ha gett ett visst skydd.

– Det är alltid lönt att vaccinera sig även för dem som äter immun-modifierande läkemedel. Det är bättre att ha ett litet skydd mot exempelvis TBE än inget alls, säger Björn Olsen och konstaterar samtidigt att något nytt, bättre vaccin mot smittan inte är på gång.

HAN TYCKER OCKSÅ att alla som vistas i TBE-drabbade områden ska tänka efter hur de betar sig i skog och mark utan att för den sakens

Tips om du vistas i ett TBE-område:

- Om du bor eller ofta vistas i ett TBE-drabbat område bör du vaccinera dig – även om du äter immunsänkande läkemedel.
- Skydda dig mot fästingbett genom att bära långärmade tröjor, långbyxor och stövlar. Välj gärna mörka kläder – de drar inte till sig fästingarna lika mycket. Undvik att gå i högt gräs eller snårig skog.

skull vara rädda eller undvika området. Björn Olsen föreslår enkla åtgärder som att ha byxor med långa ben, nedstoppade i strumporna och att helt enkelt inte ge sig ut på fält med högt gräs. Rådet är också att undersöka kroppen och plocka bort eventuella fästingar.

– Med sunt förnuft kommer man väldigt långt, säger Björn Olsen. «

TBE

Vad är TBE?

TBE är en virussjukdom som sprids från vissa fästingar till människan.

Var finns TBE?

I Sverige finns TBE främst i kusttrakterna kring Stockholm, Södermanland och Uppsala län.

Är det vanligt?

Varje år smittas cirka 200 personer i Sverige. Det är långt fler än på 1990-talet då upp till 70 fall rapporterades per år.

Hur blir man smittad?

När man blir biten av en fästing som bär på TBE-viruset.

Vilka symptom ger smittan?

Huvudvärk, muskelvärk, trötthet och feber. Visar sig oftast efter fyra till tio dagar, men kan även ta längre tid.

När ska jag söka vård?

När du misstänker att du drabbats. Diagnosen ställs med ett blod- eller ryggmärgsprov.

Hur behandlas TBE?

Det finns ingen behandling mot TBE. Kroppen läker ut viruset självt.

Kan TBE vara farligt?

Om viruset sprids till hjärnan eller hjärnhinnorna, vilket sker i 20–30 procent av fallen, kan sjukdomstillståndet bli allvarligt. I värsta fall drabbas hjärnans nerver, vilket kan leda till att andning och puls upphör.

Kan man dö av TBE?

Ungefär vartannat år dör en person som en följd TBE-viruset.

”Min väninna dog i TBE”

VACCIN. Inger Hubermark förlorade sin väninna som blev smittad av TBE trots att hon var vaccinerad mot viruset. Här är hennes berättelse.

”Min väninna var ingen gnällspik. Hon var stolt över att klara sig själv och reumatologer hon mötte kunde uttrycka beundran över hennes stoiskhet. När hon fick frågan om hon kunde ta ned ett paket socker från en hylla i huvudhöjd var hennes självklara svar ”utan svårighet”. Hon tog helt enkelt hjälp av en köksstege och en väska om halsen som hon använde för att dra till sig sockerpaketet.

Vi talade inte om livskvalitet utan mera om att klara av det vi ville klara av.

Det är tveksamt om de rörelsehinder som RA medför har varit det svåraste att hantera för oss. Gemensamt har vi bland annat klarat av migrän, gallsten, njursten, flera lärbens- och handledsbrott, fot- och axelledsoperationer, otaliga urinvägsinfektioner, bältrors, eksem, lunginflammationer – och SMÄRTA.

Jag fick min RA-diagnos 1998. Min väninna låg några år före mig och fick tidigt deformerade fingrar och tår. Vi kunde jämföra den långa rad av mediciner vi fick och som RA-patienter, behandlade med biologiska läkemedel, blev vi upplysta om att vi blir extra känsliga för infektioner.

Inger Hubermarks väninna utvecklade aldrig några antikroppar mot TBE, trots genomförda vaccinationer.
FOTO: PRIVAT

”Vi talade inte om livskvalitet utan mera om att klara av det vi ville klara av.”

Min väninna var mycket noga med sina TBE-vaccinationer för att minimera risken för den fästingburna smittan. Men hon valde att umgås med sina barnbarn hur sjuka de än var – det var en risk hon tog medvetet. Vi ville också kunna dricka rödvin för att få guldkant på tillvaron. Mediciner som förhindrade detta ville vi inte ha.

NÄR MIN VÄNNINNA var på sjukhuset för att, som det visade sig, få sin sista infusion med Mabthera hade hon ett kliande sår på ena armen där hon haft ett fästingbett. Hon ville få infusionen avklarad och fick sitt dropp efter en viss tvekan. Väl hemma blev hon mycket dålig. Hon skickades tillbaka till sjukhuset och hamnade på neurointensiven för vård av den hjärninflammation hon drabbats av som en följd av TBE-smittan.

Efteråt har jag fått ta del av både sjukhusjournaler och obduktionsprotokoll. Undersökningar har visat att hon inte hade några antikroppar mot TBE trots genomförda vaccinationer.

I dag har jag förstått att effekten av vaccinet kan påverkas av biologiska läkemedel och att immunförsvaret förmodligen inte haft kapacitet att dra igång produktionen av några antikroppar mot TBE. Vi reumatiker får leva med det faktum att det inte finns något bättre skydd för oss att tillgå och att något nytt vaccin inte heller är på gång.

I MITTEN AV september förra året besökte jag min då medvetlösa väninna på sjukhuset. Jag förstod att den behandling hon fick inte hade någon effekt och att prognosen var dålig. Det var sista gången jag såg henne i livet.”

Skrivet av Pia Helsing och Inger Hubermark